

De la Inochentie Micu-Klein (1737) și până la interzicerea Bisericii Greco-Catolice de către regimul comunist (1948), Blajul, Mica Romă, cum l-a supranumit Eminescu, a fost capitala culturii române din Ardeal. Aici s-a inițiat marele „proiect de țară”, occidentalizarea românilor. Sintagma „tradiție greco-catolică” n-a putut fi rostită vreme de patruzeci de ani. Or, fără această tradiție, nu se poate explica originea însăși a României moderne. Colecția „Mica Romă XXI” își propune să acopere acest gol din memoria națională. Vor fi publicate cărți de patrimoniu și autori de raftul întâi, unii dintre ei necunoscuți generațiilor recente.

IOAN MICLEA (1902-1982), preot greco-catolic, profesor, este cel mai important filozof neotomist român, purtând o susținută corespondență cu Étienne Gilson și Jacques Maritain. Influența celui dintâi răzbate și din licența în filozofie, despre coordonatele gândirii medievale, pregătită sub îndrumarea lui Lucian Blaga. În perioada interbelică a publicat peste zece titluri de filozofie și teologie, între care: *Filozofile și filozofia creștină* (Blaj, 1943); *Oare așa s-a gândit Hristos sau Evangheliile din Evanghelie* (Blaj, 1943). După interzicerea Bisericii Greco-Catolice de către regimul comunist, Ioan Miclea ajunge la închisoare, apoi e obligat să-și întrețină familia ca hamal, muncitor necalificat. Va continua să scrie „pentru sertar” lăsându-ne moștenire peste cincisprezece volume inedite. Câteva titluri importante au fost arse de frica perchezițiilor Securității.

19

Ioan MICLEA

EVANGHELII DIN EVANGHELIE

Ediție îngrijită de Vasile Burja
și Cristian Bădiliță

Prefață de Episcop Tit Liviu Chinezu

Eseu introductiv de Cristian Bădiliță

EDITURA VREMEA
BUCUREȘTI
2023

1. Alexandru-Lupeanu Melin, *Evocări din viața Blajului*
2. George Coșbuc, *Vorba de acasă. Eseuri, povestiri și schițe filozofice*
3. Ion Agârbiceanu, *Licean... odinioară*
4. Aaron Florian, *Patria, patriotul și patriotismul*
5. Septimiu Popa, *Temnițele Clujului. Caravanele Ardealului*
6. Ștefan Manciușea, *Aici e pământul sfânt al Blajului*
7. Ciprian Vestemear, *Blajul repovestit. Între legendă și istorie în Mica Romă*
8. Timotei Cipariu, *Purtarea de bună-cuviință între oameni*
9. Octavian Bârlea, *Babilonia minților*
10. Iosif Vulcan, *Panteon român. Portretele și biografiile celebrităților române*
11. Ion Agârbiceanu, *Strigoii*
12. Vasile Aaron, *Patima și moartea Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos*
13. Vasile Moldovan, *Amintiri din timpul Revoluției de la 1848*
14. Petru Maior, *Despre sfințenie și obrăznicie. Predicile unui cărturar iluminist*
15. Ioan Chindriș, Niculina Iacob, *Ex Occidente Lux*
16. Ion Agârbiceanu, *Pustricul Pafnuție și ucenicul său, Ilarion*
17. Augustin Bunea, *Din istoria românilor. Episcopul Ioan Inocențiu Klein (1728-1751)*
18. Tertulian Langa, *Trecând pragul tăcerii*

În pregătire:

- Ovidiu Bîrlea, *Se face ziuă. Romanul anului 1848*
Ioan Budai-Deleanu, *Țiganiada*, versiune modernizată și contextualizată de Cristian Bădiliță

CUPRINS

Ioan Miclea și teologia secolului XX.....	5
Prefață	13
Introducere.....	17
Evanghelia Săracului	23
I. Filozofia Săracului	30
II. Săracul în Vechiul Testament	36
III. Hristos, divinul Sărac	41
IV. Doctrina divinului Sărac despre sărăcie sau Săracul în Evanghelie	45
V. Sfinții și sărăcia.....	50
VI. Sărăcia sfântă în concepția lui Léon Bloy	60
Evanghelia Durerii	77
I. Durerea în sine	79
II. Teologia durerii	85
III. Durerea și plăcerea	92
IV. Durerea și Sărăcia	97
Evanghelia Iubirii.....	100
I. Iubirea în cer	102
II. Iubirea pe Pământ.....	105
Evanghelia Servitorului.....	127
I. Concepția modernă despre autoritate.....	127
II. Concepția creștină despre autoritate	134
Evanghelia Preotului	150
I. Preotul să fie sărac	152
II. Să aibă grijă de săraci	165
Evanghelia Păcii	182
I. Pacea teoretică	189
II. Pacea practică	192
Antinomiile și antitezele Evangheliei.....	200
I. Diferitele întrupări ale cuvântului.....	202
III. Antitezele	208
IV. Natura antitezei evanghelice	209
V. Cele mai frumoase antiteze	214
Epilog	223

Volum apărut cu sprijinul Episcopului Virgil Bercea,
al Episcopului Cristian Crișan, al Părintelui protopop
Cristian Rus, al domnului Tudor Frâncu și al domnului
Silviu Ivan, cărora le mulțumim călduros

Copyright © Adela Țepușe, 2023

Copyright © Editura Vreamea pentru prezenta ediție

Coperta: Silvia Colfescu

Redactor: Claudia Drăgănoiu

Tehnoredactor: Dan Amza

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României MICLEA, IOAN

Evangelii din Evanghelie / Ioan Miclea ; ed.
îngrijită de Vasile Burja și Cristian Bădiliță ; pref. de
Episcop Tit Liviu Chinezu. - București : Vreamea, 2023
ISBN 978-606-081-139-8

I. Burja, Vasile (ed.)

II. Bădiliță, Cristian (ed.)

III. Chinezu, Tit Liviu, episcop (pref.)

IOAN MICLEA ȘI TEOLOGIA SECOLULUI XX

Preotul greco-catolic Ioan Miclea (1902-1982) este cel mai important reprezentant al teologiei și filozofiei neotomiste din România. Volumele, studiile și articolele pe care le-a publicat în perioada interbelică dau mărturie despre unicitatea unui gânditor ancorat în revelația biblică, în experiența ecleziastică nemijlocită și în metoda argumentativă a lui Toma din Aquino, reactualizată creator. Din păcate, interzicerea Bisericii Greco-Catolice de către regimul comunist, în decembrie 1948, a însemnat și ostracizarea lui Ioan Miclea. Scrierile sale din anii de restriște au rămas fără cititori. Ele nu au putut germina în spațiul public, unele fiind pur și simplu distruse de teama represiunii. După 1990, familia și câțiva discipoli fideli au scos la lumină câteva inedite. În 1995, apare *Existența istorică a lui Isus Hristos* la Editura Casa Creștină din Cluj-Napoca. În 1996, Tertulian Langa publică și prefătează *Teoria originalității în filozofie*, o pledoarie în favoarea teologiei tomiste ca regulă de gândire și de viață (Editura Ars Longa, Iași). În 2005, profesorul Mircea Popa editează straniu roman apologetic, *Geniul cocoșatului* (Editura Saga din Cluj-Napoca), iar la treizeci de ani de la moartea autorului, în 2012, același Mircea Popa, împreună cu Felician Micle, fiul lui Ioan Miclea (tatăl și fiul își scriau numele diferit), publică o bijuterie de sertar intitulată *Gânduri în comprimare. Reflecții, aforisme, paradoxuri* (Editura Saga din Cluj-Napoca). Ulterior, Mircea Popa, de data aceasta împreună cu Svetlana Micle, s-a ocupat de punerea în

circulație a tezei de licență în filozofie, pe care tânărul Ioan Miclea a susținut-o, în 1948, sub îndrumarea lui Lucian Blaga, *Coordonatele culturii medievale* (Editura Ecou Transilvan, Cluj-Napoca, 2016).

Pe lângă aceste recuperări importante, gândirea lui Ioan Miclea a făcut obiectul câtorva teze de licență și doctorat: Marin-Victor Lupu, *Reîntoarcerea unui filozof: Părintele Ioan Miclea* (teză de doctorat), 2006, Facultatea de Istorie și Filozofie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca; Paul Butnaru, *Il contributo di Ioan Miclea alla rinascita del tomismo nel novecento in Romania* (teză de doctorat), 2012, Pontificia Università Laternanense, apărută la Editura Sapientia, Iași; Crina Margareta Matei, *Ioan Miclea, filozof neotomist* (teză de licență), 2001, Facultatea de Teologie Greco-Catolică, Cluj-Napoca; Raluca-Angela Ghizdavu, *Activitatea de preot misionar și profesor (catehet), desfășurată de pr. prof. Ioan Miclea în perioada de clandestinitate a Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolice (1948-1982)* (2002), Facultatea de Teologie Greco-Catolică, Cluj-Napoca.

Ioan Miclea aparține, *grosso modo*, generației lui Vasile Băncilă, Anton Dumitriu, Mircea Eliade, Constantin Noica, Emil Cioran, Mircea Vulcănescu. Deși publicase nu mai puțin de zece volume și aproape o sută de studii/ articole în perioada interbelică, impactul său public nu a depășit spațiul Ardealului. Cauzele acestei solitudini sunt diverse. În primul rând, Ioan Miclea intrigă prin natura sa „janusiană”, fiind deopotrivă teolog (preot) și filozof (profesionist). O asemenea conviețuire, a sacerdotului (învățat cu har dumnezeiesc) și a filozofului (căutător al adevărului prin intermediul rațiunii, al gândirii conceptuale), e greu de admis pentru spiritul modernității blocat în axioma specializării: un teolog nu poate gândi filozofic, un filozof nu poate trăi comuniunea cu misterul divin. Ioan Miclea a fost o piatră de

poticnire atât pentru teologii călduți, cât și pentru filozofii „de breaslă”.

În al doilea rând, el aparține Bisericii Greco-Catolice, instituție cu un prestigiu și un rol imens pentru istoria românilor ardeleni, înainte de 1918, dar care, în contextul României Mari, devine minoritară. Ecoul intelectualilor blăjeni, odinioară asurzitor, va fi tot mai redus, până la amuțirea lui completă în decembrie 1948.

Nu în ultimul rând, destinul preotului Ioan Miclea se va răsfrânge și asupra operei sale, după interzicerea Bisericii Greco-Catolic. Noica și Dumitriu, de pildă, s-au reintegrat, prin cedări și mici compromisuri, vieții (semi)culturale românești de după 1965. Eliade și Cioran și-au continuat opera *publică* în exil. Dacă ar fi cedat trufiei faustice și ar fi optat pentru operă, nu pentru Evanghelie, Ioan Miclea ar fi ajuns, poate, la fel de cunoscut precum sunt „corifeii” citați mai sus. Dar adevăratul teolog, indiferent de curentul filozofic pe care-l întrupează vremelnice, trăiește după modelul cristic. În cazul său, cu totul special, adevărul rațional și existențial concordă cu Adevărul răstignit. Din această perspectivă, scrierile părintelui Ioan Miclea sunt mărturia duhovnicești.

Autorul s-a născut pe 25 aprilie, în localitatea Racova din Satu-Mare. Avea doi frați și patru surori. O familie de țărani gospodari. A urmat clasele primare în satul natal, apoi, după Unire, liceele din Șimleul Silvaniei și din Blaj. În „Mica Romă”, Ioan Miclea i-a avut colegi pe viitorii episcopi martiri Ioan Suciu și Tit Liviu Chinezu, ultimul, atras de filozofie, prefațându-i și *Evangheliile din Evanghelie*. În 1929, termină Facultatea de Teologie, apoi, căsătorindu-se cu Dorina Sabău, devine preot în Vaidei, județul Mureș. Din 1931, va preda religia la Școala Normală de Învățători, Liceul „Papiu Ilarian” și Liceul Francez din Târgu Mureș. Colaborează intens la diverse publicații: ziarul *Unirea* din Blaj; revista *Progres*

și cultură din Târgu Mureș; *Observatorul din Beiuș*; *Convorbiri literare* din București; *Cultura creștină* din Blaj etc. În 1939, debutează editorial cu volumul *Jacques Maritain, omul, filozoful și creștinul* (Blaj). Vor urma: *Tangențe românești la filozofia creștină* (Blaj, 1940); *Principii de pedagogie creștină* (Blaj, 1942); *Filozofiile și filozofia creștină* (Blaj, 1943); *Oare așa s-a gândit Hristos sau Evangheliile din Evanghelie* (Blaj, 1943); *Realismul în filozofia românească* (Blaj, 1944); *Apologetica religiei creștine, manual pentru clasa a VI-a secundară* (Blaj, 1946); *Elemente de politică creștină* (București, 1947).

Odată cu reforma antidemocratică a învățământului, din 1948, și a interzicerii Bisericii Greco-Catolice (1 decembrie 1948), Ioan Miclea e arestat și închis la Dumbrăveni, fără nicio acuzație formulată legal și fără proces. Îmbolnăvinduse grav, e trimis acasă, pentru a se stinge în sânul familiei. Dar va supraviețui. După o relativă însănătoșire, va deveni hamal în gara din Blaj, îngrijitor al parcului orașenesc și „om cu lopata”. Astfel își va întreține cei patru copii, reușind să redacteze și o serie impresionantă de lucrări. Concomitent, redactează Memorii către autoritățile comuniste (inclusiv către N. Ceaușescu) cerând, cu argumente istorice și juridice, reintegrarea în drepturi a Bisericii Greco-Catolice. Se stinge din viață pe 2 octombrie 1982.

O analiză pertinentă a operei și o evaluare profesională a filozofului Ioan Miclea trebuie să plece de la integralitatea scrierilor sale. Până când toate eseurile, studiile, jurnalele, epistolele nu vor fi publicate în ediții

* În Nota asupra ediției la volumul *Gânduri în comprimate*, Mircea Popa scrie: „Făcând bilanțul activității sale filozofice, Ioan Miclea nota, la 6 noiembrie 1981, faptul că, până la sfârșitul anului 1970 ar fi tipărit 1410 pagini, având în manuscris încă 8952, la care se adaugă 3047 ridicate de Securitate la percheziții” (p. 30).

de calitate, orice tentativă hermeneutică poartă semnul provizoriului. De aceea mă voi limita, în rândurile ce urmează, la o situație a gânditorului român în peisajul, mai larg, al teologiei occidentale. Fără îndoială, el aparține unuia dintre curentele neotomiste de gândire, cel reprezentat de prietenii săi Étienne Gilson și Jacques Maritain.

Neotomismul e o încercare de reînnoire a filozofiei creștine, propusă de Papa Leon al XIII-lea prin Enciclica sa din 4 august 1879, *Aeterni Patris* („Al Tatălui etern”), al cărei titlu complet este „Despre restaurarea filozofiei creștine în școlile catolice în spiritul Doctorului Angelic, Sfântul Toma din Aquino”. Leon al XIII-lea reacționează, de pe cea mai înaltă poziție a ierarhiei catolice, la curentul „modernist” în teologie. Pe scurt, „modernismul” teologic se realizează scientismului și raționalismului epocii, devenit o „dogmă” concurentă dogmei creștine, în special datorită publicațiilor lui Charles Darwin, în științele naturii, și ale lui Adolf von Harnack, în domeniul istoriei creștinismului. Prin „teoria evoluționistă”, Darwin zdruncină serios creaționismul biblic (Dumnezeu este creatorul lumii *ex nihilo*); prin metoda criticii istorice, Harnack situează formarea dogmaticii creștine în anumite cadre istorice, relativizându-i astfel sensul: dogmele sunt creații umane, iar nu revelații în absolut.

Apogeul curentului „modernist”, iscat la jumătatea secolului al XIX-lea sub puternica influență protestantă, va fi publicarea volumului *Evangheliile și Biserica* al preotului catolic Alfred Loisy, în 1902. Prin demersul exegetic, deopotrivă filologic și istoric, Loisy impune o nouă paradigmă de studiere a Scripturii, care va birui, pe termen lung, devenind modelul exegezei biblice actuale. Textul Noului Testament trebuie stabilit pe baza colaturații manuscriselor vechi, cu un set de principii filologice. Înțelegerea lui trebuie să țină seama de contextul istoric, precum și de coordonatele teologie ale epocii

în care textul/ textele respective a/ au fost create. Prin demersul lor, „moderniștii” subminează, indirect, autoritatea magisteriului Bisericii, implicit autoritatea Papei, singura menită să garanteze adevărul în materie dogmatică și canonicitatea, în materie biblică. Încă din Evul Mediu, Biserica impusese ca *regula fidei* sistemul construit de Toma din Aquino.

Enciclica *Patri Aeternis*, a lui Leon al XIII-lea, vizează așadar reasumarea tomismului de către magisteriul catolic și impunerea lui ca *singura metodă* de acces spre Adevărul creștin și de abordare a Scripturii. Tomismul, în versiune canonizată și simplificată, devine astfel ideologia Bisericii cârmuite de Roma, orice abatere de la această ideologie fiind sancționată (de altfel, Alfred Loisy va fi excomunicat, iar cărțile sale trecute la Index). Pentru a-și pune Enciclica în aplicare, Leon al XIII-lea dispune întemeierea unei catedre speciale, în cadrul Universității din Louvain (1882). Această catedră „de filozofie tomistă” va fi încredințată unui tânăr profesor, de numai 31 de ani, Désiré-Joseph Mercier, viitor cardinal. Facultatea belgiană va deveni astfel centrul de iradiere a tomismului în lumea catolică. Dar, așa cum arată studiile recente, nu gândirea, vie și fecundă, a Sfântului Toma va fi studiată și difuzată începând cu ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, ci mai degrabă sistemul rigid al unui urmaș al său, din secolul al XVI-lea, spaniolul Francisco Suárez. Urmașul Papei Leon al XIII-lea, Pius al X-lea, va merge și mai departe în „lupta împotriva modernismului”, publicând „douăzeci și patru de teze tomiste”, un fel de Manual obligatoriu pentru clerul creștin.

În paralel cu această reactivare papală a filozofiei Doctorului Angelic apar gânditori originali, afiliați catolicismului oficial, dar nu complet aserviți. Pius al X-lea, am văzut, a promulgat douăzeci și patru de teze „infailibile” ale „dogmaticii tomiste”. Restul chestiunilor

puteau fi dezbătute însă fără opreliști, în granițele unei libertăți rezonabile. De aici vor pleca mai multe curente neotomiste, care vor brăzda peisajul teologic și filozofic al interbelicului. Cel mai apropiat de linia oficială e reprezentat de abatele francez Lebrethon (1812-1879), autorul unei „Mici Sume” teologice a lui Toma din Aquino în... patru volume; de cardinalul Tommaso Maria Zigliara, omul de încredere al lui Leon al XIII-lea și autor, la rândul său, al unei *Summe* în doar... trei volume uriașe; de părintele Garrigou-Lagrange, autorul unei *Sinteze tomiste* și „eminența cenușie” a Vaticanului după 1930. Garrigou-Lagrange va declanșa o campanie virulentă împotriva „iezuiților” de la Fourvière (Lyon), De Lubac, Daniélou, Von Balthasar, care propuneau o „teologie neopatristică” drept alternativă la neotomism și întemeiau, în 1942, celebra Colecție a scrierilor Părinților Bisericii, Sources Chrétiennes.

O a doua ramură a neotomismului, mai flexibilă și mult mai fecundă („curentul progresist”), impune o lectură a surselor medievale și a teologiei tomiste după metoda istorică și filologică modernă. Aici trebuie incluse și volumele lui Ioan Miclea, alături de opera, imensă, ca anvergură și adâncime, a lui Étienne Gilson, precum și de rafinatele eseuri ale evreului convertit la catolicism, Jacques Maritain. În spațiul italian, acest curent „progresist” neotomist a germinat în operele marilor Giovanni Gentile și Benedetto Croce.

Odată cu Vatican II (1962-1965), Conciliul Ecumenic care va schimba radical fața catolicismului, filozofia tomistă își va pierde autoritatea strivitoare atât în instituțiile religioase, cât și în spațiul intelectual. Foștii disidenți de la Fourvière, solicitați ca *periti* (experți) la Conciliu, de către Papa Ioan al XXIII-lea, vor deveni noi călăuze ale teologiei catolice, punând astfel capăt unei dictaturi monodogmatice de secole. Cu siguranță Ioan Miclea a trăit intens, din izolarea sa blăjeană, aceste

revarsă, el trebuie să tălăzuiască, să smulgă, să dărâme, să distrugă, ca apoi să rezidească.

Stării noastre sufletești extraordinare am cercat să-i dăm remedii în fond și formă extraordinare, pentru că suntem convinși că indolența, lăncezeala, evlavia mucegătită și picurată cu ceară, complacerea, divinizarea păcatului și exsecrarea sacralului – semne caracteristice ale vremii noastre – nu se pot vindeca decât cu plesne, trăsnete și uragane care să pătrundă substanța în putrefacție a sufletului și să o smulgă, transplantând-o pe alte plaiuri.

Nu cerem iertare „urechilor pii”; adevărul trebuie strigat cu toată gura „de pe coperișul caselor”; iar dacă gura nu-i suficientă pentru a-l striga destul de tare, să încredințăm elementelor naturii acest serviciu, fiindcă și prin aceste Creatorul se laudă.

*

Nu ne facem iluzii asupra succesului; totuși, pretențiile noastre sunt următoarele: dacă se va găsi, dintre cititorii bogați, veseli, plini de ură și stăpâni, numai unul singur care să simpatizeze și să urmeze cât de puțin aceste evanghelii, osteneala noastră este prea îmbelșugat răsplătită. Dar fiindcă nu se va găsi, poate, nici unul, mă mulțumesc și cu mai puțin: dacă se va găsi un cititor al acestor Evanghelii, care va strecura în urma lor îndată un gologan în palma ce i se întinde, sau va șterge o singură lacrimă de durere, din ochii sleiți, aceasta face mai mult decât toate volumele din lume. Iar dacă acestea nu se vor împlini, mă voi mulțumi, dacă voi ști că Sărăcia, Durerea, Iubirea și Munca sunt privite din partea cititorilor cu ochi de creștin. Scopul meu va fi atins, deodată cu al cititorului.

I.M.

EVANGHELIA SĂRACULUI

Într-o vreme când adevărurile mari sunt uitate, iar lumina lor înăbușită și întunecată de sfătoșenia și înțelepciunea omenească, care știm că este nebunie la Dumnezeu; într-o vreme când chiar din depozitul înțelepciunii divine, cei chemați n-au curajul să scoată în evidență și să arate oamenilor unele adevăruri care le contrazic în mod flagrant conduita, lăsându-le îngropate în Inima lui Isus, deși sunt imense mulțimile flămânde tocmai de această hrană tare, pe care sărmanii o caută în afară de Scriptură, la doctrinarii flecari, în vreme ce adevărul complet și cristalin se cuprinde numai în cuvântul lui Dumnezeu; în aceste vremuri când, deoparte bogățiile ating constelațiile cerești, iar de altă parte mizeria coboară milioane de suflete în abisuri fizice și morale, credem că este un omagiu adus Marelui și divinului [lui] Cerșetor și tuturor celor ce prin El s-au născut ori au îmbrățișat această stare de eminentă demnitate, de a scrie despre sfânta sărăcie, așa după cum se desprinde din cuvântul inspirat al Evangheliei. Aceasta, pentru a schimba, dacă e cu putință, o mentalitate cu adevărat păgână și stupidă, ce-și face loc nu numai în conștiințele obișnuite a se hrăni din greșeli, ci până și în mințile chemate a fi „lumina și sarea pământului”.

Această față a magisteriului divin a fost, totuși, revelată cu excepțională competență și pătrundere, din partea multor doctrinari și practicieni ai sfintei Sărăcii. Cărțile lor ar trebui să se găsească în straița murdară și petecită a fiecărui cerșetor, ca să vadă și să priceapă, cine este el,

pe cine reprezintă el aici pe pământ, chipul cui îl poartă, cine-i este Stăpânul și prietenul; ce drepturi imprescripibile are asupra bunurilor care îi lipsesc și de care pe nedreptul este deposedat. Aceste cărți, citite în momente de crâncenă foame, ar fi în stare să-l sature, să-l împace cu o soartă pe care a îmbrățișat-o, înainte de el, Hristos. Ar fi pentru el un mijloc de identificare sufletească cu acela care i-a purtat în inimă cauza, aci pe pământ, cu Hristos. Cărțile scrise asupra Sărăciei ar trebui, apoi, necondiționat să se găsească în casele de fier „Wertheim” ale bogaților, în tovărășia carnetelor de cecuri și a biletelor de bancă care, în definitiv, nu reprezintă altceva decât sudoarea, pielea, plămânii și sângele săracului; alături de hârtiile de valoare, obligați[un]i și polițe – scornituri luciferice ale minții omenești – care dau drept fericitorilor posesori să scoată la mezat fărâmitura de pâine, opaițul, căldura și pielea copiilor rahitici. Ar trebui – prin vreo minune – ca paginile cele mai fulgerătoare ale Scripturii și ale marilor ei comentatori, despre Sărăcie, să le găsească cei bogați, când își deschid hambarele, lăzile cu aur, cămărilor cu bunătăți, dulapurile cu veșminte și grajdurile; să le inunde casele și moșiile, ca odinioară lăcustele biblice ale Egiptului, cărările să fie acoperite cu ele; la masă, alături de curcanul care aburește, lăsând apă în gura celui ce înghite în sec la ușă, cu mâna întinsă; iar pe pereții somptuoaselor locuințe, să nu se poată distinge decât cuvintele care moaie încheieturile genunchilor: *Vae divitibus!* Vai vouă, bogaților! Zic, prin vreo minune, în locul nudurilor dezlănțuitoare de bestiale patimi, să apară chipul Marelui, Divinului, însângeratului și Crucificatului Cerșetor; lângă el, numai decât, chipul simpatic al sfântului logodnic al Sărăciei, *Francisc*, învăluit în sac, încins cu funia și cu picioarele însângerate; de cealaltă parte, chipul calicului, al așa-numitei „haimanale”, care te molestează la orice colț de stradă și care nu te slăbește nici acasă, ci bate la ușă, tocmai când ai dori să te lase în

pace, ca să-ți tihnească digestia. La acest loc aș vrea să văd pe cerșetorul de rând, murdar, păduchios, zdrențos, pungaș și bețiv, ajuns în acest hal din cauza averii aceleia, la ușa căruia a bătut.

Poate că astfel ar lua cunoștință și unii și alții despre o realitate mai vie decât viața și mai reală decât existența, că adevărat, una este cauza alteia și că cele două stări strigătoare la cer nu pot exista decât împreună: izvorul celei din urmă este cea dintâi; bogăția izvorăște din sărăcia fără nume și fără istorie. *Sfânt paradox, sfântă lege a porțiilor directe, dar în sensuri diametral opuse: cu cât crește una, crește și cealaltă – în sens divers. Crește averea, crește sărăcia și nu se echivalează decât atunci când devin absolute, în Hristos – Dumnezeu.* Aci, într-un singur punct: nemărginită Sărăcie și nemărginită bogăție sunt unul și același lucru. În afară de El și de cei ce l-au imitat, una tinde la anihilarea alteia.

Și-ar aduce aminte și cerșetorii și bogații, în moduri deosebite, despre situația lor reală din viața veșnică. Și cine știe? dacă nu, această știință ar face miracolul față de care sociologii și politicienii flecari, economiștii și predicatorii rămân tâmpiți.

Ar putea să cadă aceste cărți chiar și în mâna copiilor „din familii bune”, fără primejdia unei pervertiri premature. Cel ce nu s-a născut în iesle, ori pe câmp, cel ce n-a fost lăpădat pe gunoi, ci născut în dantele lyoneze, merit din leagăn, printr-o idioată întocmire socială, să umilească, poruncind altora, ar avea prilejul să învețe o știință despre care Universitățile din lume n-au idee, despre care pedagogii tac, despre care preoții nu vorbesc fulgerând, și anume că în lume există nu sărăcie, ci Săraci – Cerșetori și că el, „strălucita odraslă a prea strălucitei familii” este foarte departe de un oarecare Calic, născut odinioară într-un grajd din Betleem și care, totuși, n-a fost altul decât însuși Dumnezeu, creatorul său.